

SXEDIO.G13

9.3.1956: Ο ΣΕΡ ΤΖΩΝ ΧΑΡΤΙΓΚ ΔΙΑΤΑΖΕΙ ΤΗΝ ΑΠΕΛΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΕΥΧΕΛΛΕΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ, ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΠΑΠΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Στις 7 Μαρτίου 1955 ο Κυβερνήτης της Κύπρου Σερ Τζων Χάρτιγκ, έπαιρνε τη μεγάλη απόφαση. Εφ' όσον δεν έπεισε τον ηγέτη των Κυπρίων, Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, να δεχθεί τις προτάσεις του για επίλυση του Κυπριακού και τερματισμό της δράσης της ΕΟΚΑ, αυτός έπρεπε να φύγει από την Κύπρο. Και η μοναδική μέθοδος ήταν η εξορία του.

Έτσι υπέγραψε το διάταγμα εξορίας του Αρχιεπισκόπου και των συνεργατών του Μητροπολίτη Κερύνειας Κυπριανού, του Πρωθιερέα του Ιερού Ναού Φανερωμένης Παπασταύρου Παπαγαθαγγέλου και του Γραμματέα της Μητρόπολης Κυρηναίας Πολύκαρπου Ιωαννίδη.

Το διάταγμα απέλασης του Μακαρίου και των άλλων τεσσάρων ήταν πανομοιότυπο και ανέφερε:

"Επειδή εγώ ο Κυβερνήτης είμαι πεπεισμένος ότι θα ήταν προς το δημόσιο συμφέρο να διατάξω την απέλαση από την Αποικία του Μιχαήλ Κυκκώτη, Αρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου, που στο εξής θα αναφέρεται ως το "αναφερόμενο πρόσωπο" γι' αυτό ενασκώντας τα δικαιώματα τα οποία μου παρέχονται από το άρθρο 7 των Κανονισμών Εκτακτης Ανάγκης (Δημόσια Ασφάλεια και Τάξη αρ. 3, 1956), εγώ ο Κυβερνήτης με το παρόν διατάσσω την απέλαση του αναφερόμενου προσώπου από την Αποικία και προς τον σκοπόν αυτό διατάσσω και εντέλλομαι ως εξής:

1). Το αναφερόμενο πρόσωπο, με τον παρόν διατάσσεται να εγκαταλείψει την αποικία στις 9 Μαρτίου, 1956 και να παραμείνει από τώρα και στο εξής εκτός της αποικίας.

2). Το αναφερόμενο πρόσωπο, αναμένοντας την απέλαση του, θα τελεί υπό τη φρούρηση του διευθυντή

της αστυνομίας ή οποιουδήποτε αξιωματικού της Αστυνομίας που είναι εντεταλμένος για το σκοπό αυτό από το διευθυντή της αστυνομίας.

3). Το αναφερόμενο πρόσωπο κατά τη διάρκεια της απέλασης του θα τελεί υπό φρούρηση της Κυβέρνησης της Αυτής Μεγαλειότητας.

Εξεδόθη στη Λευκωσία στις **7** Μαρτίου, **1956**.

Ο Κυβερνήτης προχώρησε σε εφαρμογή του διατάγματος του στις **9** Μαρτίου, ημέρα της αναχώρησης του Αρχιεπισκόπου στην Αθήνα, όπου προγραμμάτιζε επαφές με την Ελληνική Κυβέρνηση.

Ωστόσο η Αστυνομία για να αποφύγει τυχόν αντιδράσεις του λαού που περίμενε τον Αρχιεπίσκοπο στην Ιερά Αρχιεπισκοπή για να τον αποχαιρετίσει προτίμησε να τον συλλάβει μόλις θα έφθανε στο αεροδρόμιο Λευκωσίας.

Ηδη ο Αρχιεπίσκοπος είχε την πληροφορία ότι θα απελαυνόταν κατά την αναχώρηση του, αλλά δεν θέλησε να δώσει πίστη στις πληροφορίες, οι οποίες ήσαν απόλυτα ακριβείς, όπως διαπιστώθηκε εκ των υστέρων.

Ετσι σαν έφθασε το αυτοκίνητο του στο αεροδρόμιο με οδηγό τον αδελφό του, Γιακουμή Χατζηκλεάνθους, ένας βρετανός του έκανε νόημα να σταματήσει το αυτοκίνητο και αφού τον διέταξε να κατέβει, κάθησε εκείνος στο τιμόνι κι' οδήγησε το αυτοκίνητο στο στρατιωτικό αεροδρόμιο, όπου ο Μακάριος οδηγήθηκε σε ένα στρατιωτικό αεροπλάνο που τον περίμενε.

Αφηγήθηκε αργότερα ο Αρχιεπίσκοπος:

"Ο Αγγλος Στρατιωτικός μου άνοιξε ευγενώς την πόρτα και με πολλή αβρότητα με παρεκάλεσε να μπω στο αεροπλάνο. Συμμορφώθηκα. Εκεί με περίμενε ένας άλλος Αγγλος αξιωματικός. Με πολλή ευγένεια μου είπε: "Λυπούμαι αλλά είμαι υποχρεωμένος να κάνω το καθήκον μου". Και μου διάβασε το διάταγμα περί εξορίας μου που αναφέρετο ότι θα εκρατούμην μακράν της αποικίας του Στέμματος εφ' όσον χρόνον ήθελεν

ευδοκήσει η Αυτής Μεγαλειότης".

Από το σημείο αυτό και στο εξής ο Μακάριος δίνει σε κάποια φύλλα από το ημερολόγιο του που διάβασε ο Φρίξος Βράχας αργότερα (**Times of Cyprus**, τεύχος **12** ένα εύθυμο τόνο στις δραματικές στιγμές που περνούσε). Εγγραψε ο Φρίξος Βράχας στηριζόμενος στο ημερολόγιο του Μακαρίου:

"Στο αεροπλάνο ήταν μόνος ο Εθνάρχης και μόνος νόμιζε πως θα ταξίδευε στην εξορία. Ομως σε λίγο πήρε το μάτι του από το παράθυρο του αεροπλάνου ένα αυτοκίνητο που κατέφθανε με ταχύτητα. Σαν σταμάτησε ο Μακαριώτατος βλέπει με έκπληξη να βγαίνει ο Παπασταύρος που αμέσως οδηγήθηκε προς το αεροπλάνο. Ο Αρχιεπίσκοπος προς στιγμή νόμισε πως είχαν κυκλοφορήσει κιόλας τα νέα της συλλήψεως στη Λευκωσία, κι' ότι ο Παπασταύρος είχε εξασφαλίσει άδεια των αρχών κι ήλθε να τον αποχαιρετίσει και να τον ρωτήσει αν ήθελε τίποτα...

- Πώς τα κατάφερες κι ήλθες ως εδώ πάνω, ρώτησε με απορία ο Εθνάρχης.

- Δεν ήλθα, με έφεραν, ήταν η απάντηση του Παπασταύρου.

- Σε έφεραν; Τότε θα είμαστε συνταξιδιώτες.

Ο αξιωματικός που στο μεταξύ είχε πλησιάσει για να επιδώσει το διάταγμα στον πατέρα Σταύρο ρώτησε:

- Είσθε ο Μητροπολίτης Κυρηνείας;

Ανεμένετο λοιπόν κι ο Άγιος Κυρηνείας; Και λίγες ώρες πριν αποχαιτώντας το Μακαριώτατο από τηλεφώνου του ευχόταν καλή αντάμωση- "στην Κύπρο όμως έ". Πού νάξερε πως θα ανταμώνονταν στο δρόμο του Γολγοθά της εξορίας.

Και το χειρότερο συνεχίζει:" Μετ' ολίγην ώραν άλλο αυτοκίνητο στάθμευε προ της κλίμακος του αεροπλάνου. Υπό συνοδεία αστυνομικών έφθανε ο Μητροπολίτης Κυρηνείας, εντός δε ολίγων λεπτών και ο Γραμματεύς της Μητροπόλεως κ. Πολύκαρπος Ιωαννίδης... Τα διατάγματα απελάσεως ενεχειρίσθησαν και εις αυτούς. Όταν ο κ. Ιωαννίδης έλαβε το ιδικόν

του, είπεν εις τον τούρκον αστυνομικόν, όστις τον συνώδευε:

- Τί είναι αυτό το κουρελόχαρτο;
- Δεν γνωρίζεις Αγγλικά; ηρώτησεν ο αστυνομικός.

- Οχι, απάντησεν ο κ. Ιωαννίδης.

Τότε ο Αστυνομικός ήρχισε να μεταφράζει:

- Ο Κυβερνήτης έχει την ευχαρίστηση να σε στείλει εξορίαν...

- Εγώ, όμως δεν έχω ευχαρίστηση και διαμαρτύρομαι, είπεν ο κ. Ιωαννίδης εις έντινον ύφος.

Σε λίγο το αεροπλάνο ξεκινούσε για το άγνωστο. Κατευθύνθηκε νότια. Πέρασε πάνω από την Αίγυπτο και κατέληξε για σταθμό στο Αδεν. Από εκεί αφού ανεφοδιάσθησαν προχώρησαν προς το λιμάνι της Μομπάσα της Κένυας και από εκεί με το πολεμικό σκάφος " Λοκ Φάτα" στη νήσο Μαχέ των Σεϋχελλών, όπου θα παρέμεναν μέχρι τις **28 Μαρτίου 1957**.

Λίγο πριν αναχωρήσει το αεροπλάνο για τις Σεϋχέλλες ο Μακάριος έστειλλε στο Νίκο Κρανιδιώτη το ακόλουθο μήνυμα:

"Αγαπητπε κ. Κρανιδιώτη,

Με την ψυχική γαλήνη που με διέκρινε πάντοτε μεταφέρομαι εις τον τόπον της εξορίας μου. Οπως αντιλαμβάνεσαι ήμην έτοιμος να υποστώ την τοιαύτην δοκιμασίαν.

Ο Θεός μαζί σας.

Σας αφήνω με τας ευχάς μου.

+ Ο Κύπρου Μακάριος"

ΤΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΑΠΕΛΑΣΗΣ

Πίσω στη Λευκωσία ο λαός μόλις πληροφορήθηκε την απέλαση του Μακαρίου άρχισε να συρρέει στην Αρχιεπισκοπή και στη Φανερωμένη, ενώ τα καταστήματα έκλεισαν και οι καμπάνες άρχισαν να κτυπούν πένθιμα.

Παράλληλα κηρυσσόταν τετραήμερη απεργία σε όλη τη νήσο και τα πάντα παρέλυσαν, ενώ ο Κυβερνήτης έδειξε όλη του την πυγμή: Εστησε οδοφράγματα και ενέτεινε τα μέτρα ασφαλείας για αρκετές ημέρες.

Στην Αρχιεπισκοπή άρχισαν έρευνες από μεγάλες δυνάμεις του στρατού που είχαν περικυκλώσει το κτίριο μετά την αναχώρηση του Αρχιεπισκόπου.

Οι Άγγλοι προσπαθούσαν να βρουν ενοχοποιητικά στοιχεία εναντίον του Αρχιεπισκόπου.

Το ίδιο έκαμαν και στη Μητρόπολη Κερύνειας και στα σπίτια των άλλων απελαθέντων.

Η έρευνα έφερε σε φως όπως ανέφερε επίσημη ανακοίνωση "ένα αυτόματο περίστροφο και σφαιροθήκες" που βρέθηκαν στην Ιερά Αρχιεπισκοπή κάτω από το ράσο κάποιου ιερέα.

Παράλληλα το Γραφείο Δημοσίων Πληροφοριών εξέδωσε τέσσερα επίσημα ανακοινωθέντα σχετικά με την απέλαση των τεσσάρων και με τα οποία γινόταν προσπάθεια να δικαιολογηθεί η ενέργεια του Κυβερνήτη να τους απελάσει.

Αναφερόταν στο πρώτο ανακοινωθέν που σχετιζόταν με την απέλαση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου:

"Σήμερα (χθες) ο Κυβερνήτης Στρατάρχης Σερ Τζων Χάρτιγκ διέταξε την εξορία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου σύμφωνα με τον Κανονισμό 7 των Κανονισμών Εκτάκτων Εξουσιών (Δημόσια Ασφάλεια και Τάξη).

Ο Αρχιεπίσκοπος αναχώρησε ήδη από τη νήσο υπό φρούρηση για προορισμό, ο οποίος θα ανακοινωθεί αργότερα.

Ο Κυβερνήτης διεξήγαγε διαπραγματεύσεις στο πολιτικό και συνταγματικό μέλλον της Νήσου με τον Αρχιεπίσκοπο, ως εκ παραδόσεως ηγέτη της ελληνικής Κυπριακής κοινότητας. Αναλαμβάνοντας τις συνομιλίες αυτές ο Κυβερνήτης γνώριζε ότι υπήρχαν λόγοι να πιστεύεται ότι ο Αρχιεπίσκοπος ήταν προσωπικά αναμειγμένος στις τρομοκρατικές ενέργειες. Εν τούτοις ο Κυβερνήτης αποφάσισε να διαπραγματευθεί με αυτόν με την ελπίδα ότι θα

πείθετο να καταδικάσει τη βία και να συμβουλεύσει τους συμπατριώτες του να ακολουθήσουν το παράδειγμα του και πιστεύοντας ότι αυτός θα μπορούσε να ήταν ο ταχύτερος και ολιγότερο οδυνηρός τρόπος επαναφοράς του Κυπριακού λαού στην οδό της δημοκρατίας και στην αποκατάσταση σ' αυτόν της ελευθερίας να σκέπτεται και να μιλά γι' αυτόν.

Κατά τους τελευταίους πέντε μήνες ενώ συνεχίζονταν οι συνομιλίες συσσωρεύθηκαν και άλλα στοιχεία, άμεσα και περιστατικά, στα οποία εμφανιόταν η έκταση της συμμετοχής του Αρχιεπισκόπου στις ενέργειες της ΕΟΚΑ.

Παρόλ' αυτά ο Κυβερνήτης επιδίωξε να προαγάγει τις συνομιλίες αυτές μέχρι του ανώτερου δυνατού ορίου της συνδιαλλαγής και συμφωνίας, με την ελπίδα ότι ο Αρχιεπίσκοπος θα μπορούσε να πεισθεί να καταδικάσει τη βία και έτσι να ανοίξει τη θύρα στη συνεργασία και τη συνταγματική πρόοδο.

Η ελπίδα αυτή διαψεύσθηκε με την άρνηση του Αρχιεπισκόπου να εγκαταλείψει τα όπλα της βίας και του εκφοβισμού στην επιδίωξη των πολιτικών του σκοπών. Τα ζητήματα για τα οποία διέκοψε αυτός τις συνομιλίες δεν είναι δυνατό να θεωρηθούν ότι δικαιολογούν ή ερμηνεύουν τη συνεχιζόμενη προσφυγή στις βίαιες και ακραίες μεθόδους οι οποίες συνεχίζονται στη νήσο και οι οποίες έχουν τελευταία αποκορυφωθεί σε μια άνανδρη απόπειρα καταστροφής ενός αεροπλάνου που μετέφερε βρεττανούς στρατιώτες και οικογένειες τους. Είναι αδύνατο να μη εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ο Αρχιεπίσκοπος έχει μέχρι στιγμής τόσο αναμιχθεί στη χρήση βίας για πολιτικούς σκοπούς, ώστε δεν μπορεί ή δεν θα μπορέσει να την εγκαταλείψει.

Ο κυβερνήτης συμπέρανε έτσι απρόθυμα ότι ο Αρχιεπίσκοπος αποτελεί τώρα προσωπικά μέγα εμπόδιο στην επάνοδο σε ειρηνικές συνθήκες και ότι η ασκούμενη από αυτόν επιρροή πρέπει να αρθεί από τη Νήσο, προς το συμφέρον της προαγωγής της ειρήνης, της τάξης και της καλής διακυβέρνησης.